

MUNI
SPORT

Historický vývoj evropské integrace

MUNI
SPORT

Kam až do minulosti sahá snaha po evropské integraci států/ územních útvarů?

Krátký exkurz – výběr zajímavostí

- Historie evropské integrace je velmi rozsáhlá. Snahy o sjednocení různých částí Evropy sahají hluboko do minulosti, až k počátkům osídlování kontinentu. V těchto dobách však byly tyto pokusy spíše **motivovány touhou vládců po moci než snahou o spolupráci mezi evropskými národy.**
- **800 - Karel Veliký:** inicioval pokus o opětovné vytvoření Římské říše, jeho území zahrnovalo **5 zakládajících členů současných Evropských společenství** (Francie, Německo, Belgie, Lucembursko, Nizozemsko) až k západním hranicím České republiky. **Franská říše** v době Karlovy vlády dosáhla rozlohy 1 200 000 km². **Zavedl jednotnou měnu** (denár), která se na témže území znovu vyskytla po 1200 letech v podobě Eura.

Krátký exkurz – výběr zajímavostí

- Na říši se odkazuje Evropská unie jako na svého předchůdce. V tomto duchu se každoročně v Cáchách uděluje nejprestižnější evropské ocenění, [Cena Karla Velikého](#). Jedna z hlavních budov Evropské komise v Bruselu nese název [Charlemagne building](#).
- **1462 – Jiří z Poděbrad:** navrhoval **vytvoření Evropské konfederace**, která by společně čelila postupujícím Turkům. Konfederace měla zahrnovat **pravidelně zasedající shromáždění s 5-ti letou předsednickou rotací** (dnes je rotace půl roční). A také **soudní dvůr** řešící spory mezi členy Konfederace. **Nedošlo k tomu** - nepřízeň monarchů a papeže.

Krátký exkurz – výběr zajímavostí

- **1717 – Abbé de Saint-Pierre:** vydal dílo **Projekt nastolení trvalého míru v Evropě**, kde prosazoval **volný obchod, společnou obranu a zřízení evropského senátu**.
- **Jean-Jacques Rousseau** byl od roku 1712 do roku 1778 zastánce **evropské federativní unie národů**.
- **Immanuel Kant** v roce 1795 navrhoval přijetí **evropské ústavy**, a také **unifikovaný právní systém**. Jako jedinou cestu k míru v Evropě viděl vytvoření **federace**.

Krátký exkurz – výběr zajímavostí

- **1848 – Victor Hugo:** „evropské národy aniž by ztratily ze svých typických vlastností a velkolepé osobitosti, **se úzce spojí ve vyšší uskupení** a vytvoří evropské společenství. Spojené státy americké a **Spojené státy evropské**, navzájem si přes oceán podávají pomocnou ruku“
- **1924 – Édouard Herriot:** francouzský ministerský předseda **vyzýval po 1. sv.v. k vytvoření Spojených států evropských**. To ale francouzská **veřejnost** považovala za **neuskutečnitelný ideál** a jedinou cestu k míru viděli v silné Francii a slabém Německu.

Krátký exkurz – výběr zajímavostí

- **1930 – Aristide Briand:** francouzský ministr zahraničí předložil myšlenku *Evropské unie* založené na **společném trhu** s podporou **budování transevropských dopravních sítí** a **snižování rozdílů ve vyspělosti regionů**.
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Historie_evropsk%C3%A9_integrace

**MUNI
SPORT**

Co bylo hlavním impulsem, který vedl k postupnému vzniku EU?

2. světová válka (1939-1945)

- Zemřelo více než 72 milionů lidí
- Civilní oběti asi 47 milionů, včetně asi 20 milionů lidí, kteří zemřeli během války v důsledku hladu a nemocí, a to včetně 6 milionů obětí židovského holocaustu
- Jako ještě nic jiného v dějinách **zdůraznilo potřebu až nutnost vzájemného propojení evropských národů** za účelem zabránění dalších válečných krveprolití

MUNI
SPORT

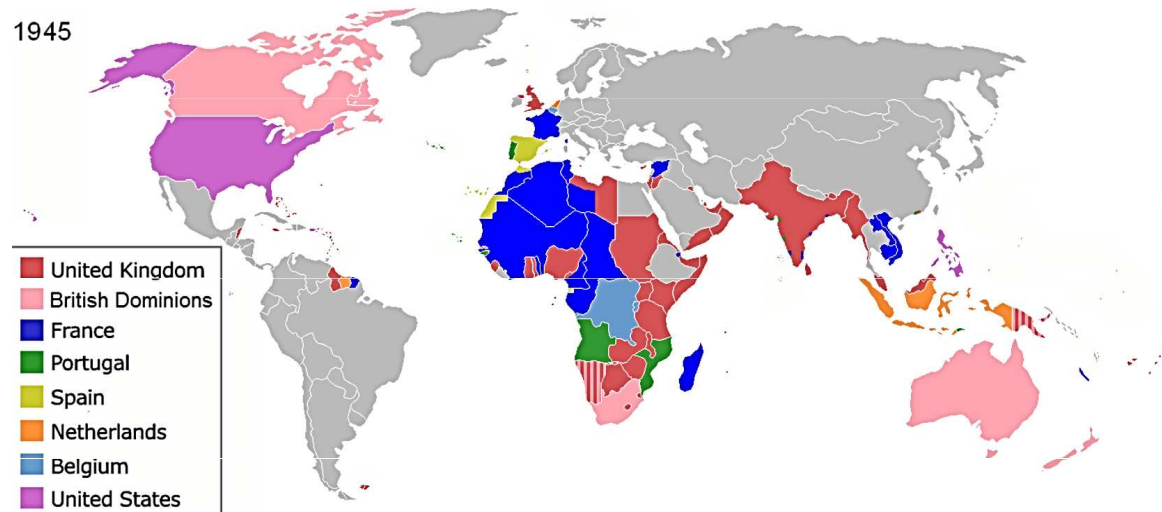
Jaké byly hlavní motivy vedoucí k evropské integraci?

Motivy evropské integrace

- **Zabránit další válce mezi evropskými státy!!!**
- Sjednocená Evropa jako **překážka sovětské rozpínavosti**
- Sjednocená Evropa jako prostředí, ve kterém se **Německo opět začlení mezi „civilizované státy“**
- Sjednocená Evropa jako **možný konkurent hegemonii USA**
(nikoliv nepřítel – viz Marshallův plán)

Motivy evropské integrace

- Sjednocená Evropa jako bezpečný celek jinak relativně malých evropských států (viz dekolonizace a úpadek evropské hegemonie)

- **Pragmatický motiv** – hrozilo, že Evropa bude zaplavena levným a kvalitním uhlím z USA, Argentiny....

**MUNI
SPORT**

Historie evropských společenství/ historie EU – zásadní milníky

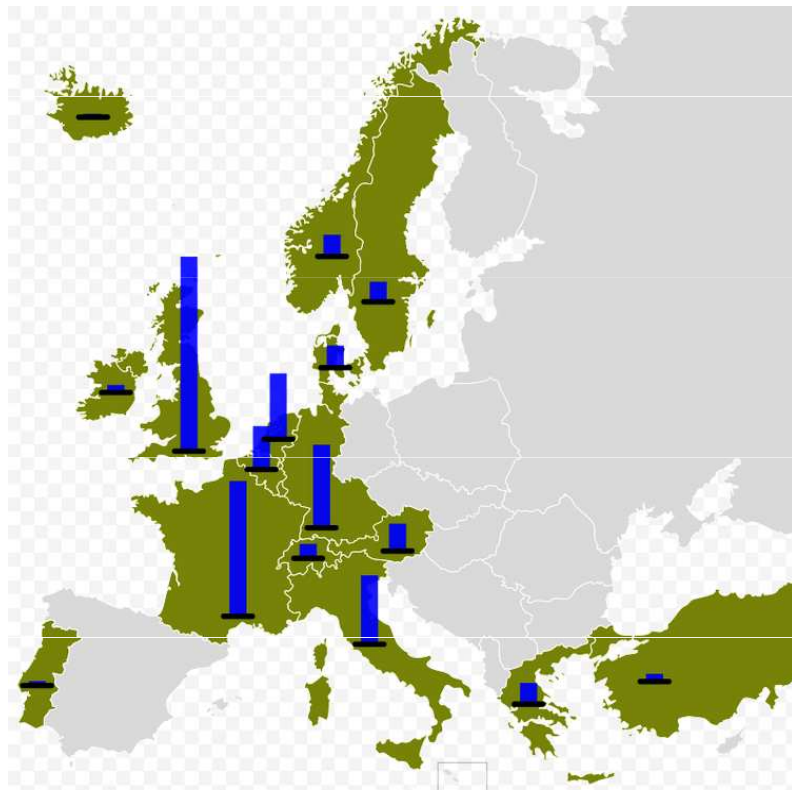
1947 – Marshallův plán

- USA zůstaly po 2. sv. v. aktivním hráčem a převzaly roli „světového četníka“ bránícího Z-Evropu **před sovětskou rozpínavostí**
- (**Pomoc Evropě** - USA a Kanada – jediné státy jejichž infrastruktura nebyla významně poškozena)
- **Plán vyhlásil ministr zahraničí USA George Marshall 5. června 1947 (plán probíhal v letech 1948-1952)**
- Plán se neopíral o žádnou ideologii, byl **nabídnut všem evropským zemím postiženým válkou**
- USA poskytly Z-Evropě pomoc ve výši zhruba 13 mld dolarů
- Plán **přispěl k hospodářské rekonstrukci Z-Evropy**, obnovil průmysl, zemědělství, oživil mezinárodní obchod

1947 – Marshallův plán

- **USA si tak zabezpečily vliv a prestiž v Evropě** (která se postupně rozdělila na bohatnoucí Západ a zaostávající Východ pod vlivem SSSR)
- **Nebyl jen dobročinnost** - díky plánu americké firmy získaly přístup na evropské trhy, zajištění odbytu jejich zboží
- ***Měl cíl: vytvoření Evropské federace*** – USA trvaly na vytvoření mezinárodní organizace, která by organizovala, koordinovala jejich pomoc (složená z ministrů 17 členských států)
- **1948 Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OEEC)**
koordinovala realizaci Marshallova plánu

Ukázka zemí, které přijaly Marshallův plán

Zdroj: KOURA, JAN, 1984-. Zápasy o východní Středomoří : zahraniční politika Spojených států amerických vůči Řecku a Turecku v letech 1945-1953. Vyd. 1. vyd. Praha: Filozofická fakulta Univerzity Karlovy 250 s

– Příklady obdržené pomoci:

- **Británie** 3,3 mld dolarů
- **Francie** 2,3 mld dolarů
- **Spolková republika Německo** 1,5 mld dolarů
- **Itálie** 1,2 mld dolarů

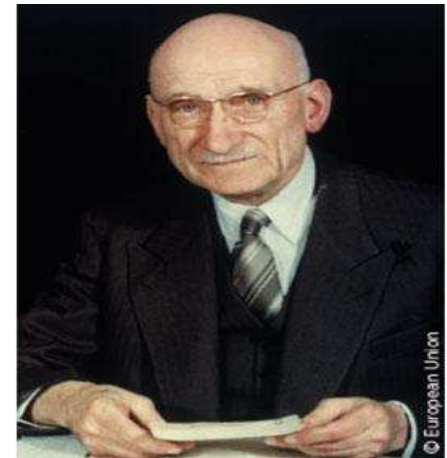
- **Celkově** v roce 1951 měli příjemci – o **cca 35 % vyšší produktivitu ekonomiky** než v roce 1938

1949 Rada Evropy

- = **mezinárodní organizace** (spojující 46 zemí Evropy)
- Vznik inicioval Winston Churchill (politika francouzsko-německého smíření)
- **Její cíl:** pomáhat **rozvoji kontinentu** (ekonomicky, kulturně), **ochrana lidských práv a podpora demokracie**
- **Podepsání tzv. Londýnské smlouvy** v roce 1949 mezi zástupci (10-ti států): mělo symbolizovat **sjednocení Evropy**
 - **Zakladatelé:** Belgie, Dánsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemsko, Norsko, Švédsko a Velká Británie
 - **Německo** přistoupilo 1950

1950 Schumanova deklarace

- Francouzský ministr zahraničí Robert Schuman navrhl 9. května 1950 (Den Evropy – mírová spolupráce) konkrétní návrh na **zavedení společné těžby uhlí a oceli (ESUO)**
- Schumanova myšlenka: **sloučení ekonomických zájmů** pomůže zvýšit životní úroveň a bude **prvním krokem k jednotné Evropě**

„Evropa nevznikne najednou nebo podle jediného plánu. Bude postavena na základě konkrétních úspěchů, které nejprve vytvoří faktickou solidaritu“ (Schuman).

Ukázka z deklarace: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/eu-pioneers/robert-schuman_en

1951 ESUO – Evropské společenství uhlí a oceli

- Bylo založeno Pařížskou smlouvou (18. dubna 1951, která nabyla na účinnosti na dobu 50 let 23. července 1952) jako mezinárodní organizace mezi 6 státy: **Francie, Německo, Itálie, Belgie, Lucembursko, Nizozemí**
- Byl to v podstatě **základ EU**
- 1. organizace na principu **supranacionality**
- **Cíl: hospodářský rozvoj**, zvýšení zaměstnanosti, zvýšení životní úrovně – toho mělo být dosaženo prostřednictvím společného trhu

1951 ESUO – Evropské společenství uhlí a oceli

- Mělo **zabránit možné válce mezi Francií** (byla v Dohodě s Británií a Ruskem) **a Německem** (bylo v trojpolku s Rakousko-Uherskem a Itálií)
- **Pařížská smlouva stanovila 4 základní orgány ESUO:**
 - **Vysoký úřad (později Komise)** – nadnárodní orgán se **zástupci všech členských států**, kteří ale nesměli **jednat** v zájmu svých států, ale **v zájmu celku**. Měli svým jednáním dosahovat cílů ESUO. První předseda: Jean Monnet
 - **Shromáždění (později Evropský parlament)** – nadnárodní orgán, v něm zasedali **zástupci národních parlamentů**, v počátku jen konzultativní role
 - **Rada ministrů** – mezivládní orgán složený z ministrů vlád členských zemí
 - **Soudní dvůr** – nadnárodní orgán, zasedají tam zástupci všech členských států

1957 – EHS a Euroatom

- Na základě dobrých zkušeností s fungováním ESUO, **země Beneluxu předložily ostatním zemím ESUO** 20. května 1955 memorandum s **návrhy na další vývoj a integraci**
 - Integrace dopravy, energetiky a atomové energie, smlouvu o ekonomické integraci a **smlouvu o evropských institucích**
- Ministři zahraničí členských států ESUO návrhy přijali a rozhodli o **vytvoření 2 organizací: pro společný trh a pro atomovou energii**
- **25. března 1957 byly podepsány Římské smlouvy** (2 smlouvy), které založily:
 - a) Evropské hospodářské společenství (EHS)
 - b) Evropské společenství pro atomovou energii (Euroatom)
 - **Obě smlouvy začaly platit 1. ledna 1958**

a) Evropské hospodářské společenství (EHS)

- **EHS** byla mezinárodní organizace (která existovala 1958-1993) mezi **Belgií, Francií, Německem, Itálií, Lucemburskem a Nizozemskem**
- **Cíl: vytvoření společného trhu** a postupným odstraňováním rozdílů mezi hospodářskými politikami členských států **podporovat harmonický rozvoj hospodářské činnosti ve Společenství**, nepřetržitý a vyvážený růst, vyšší stabilitu, rychlejší zvyšování životní úrovně...

a) Evropské hospodářské společenství (EHS)

- **Zřízeny instituce podílející se na řízení a rozhodování Společenství:**
 - **Komise** – nadnárodní orgán se **zástupci všech členských států**, kteří ale nesměli **jednat** v zájmu svých států, ale **v zájmu Společenství jako celku**. Měli svým jednáním dosahovat cílů stanovených smlouvou EHS.
 - **Shromáždění** – nadnárodní orgán, v něm 1x ročně zasedali **zástupci národních parlamentů**
 - **Rada ministrů** – mezivládní orgán složený z ministrů vlád členských zemí. Ministři zasedají průběžně a v různém složení. **Např. ministři průmyslu a obchodu, zemědělství, financí, zahraničí...**
 - **Soudní dvůr** – nadnárodní orgán, zasedají tam zástupci všech členských států. Zajišťuje dodržování práva.

b) Evropské společenství pro atomovou energii (Euroatom)

– Mezinárodní organizace působící v letech 1958-1993

Založen: Belgií, Francií, Německem, Itálií, Lucemburskem a Nizozemskem

Cíl: přispět ke zvýšení životní úrovně členských států, rozvoj vztahů s nečlenskými zeměmi, rychlé vybudování a růst jaderného průmyslu, **spolupráce ve výzkumu a vývoji, společný jaderný trh, ochrana zdraví**

b) Evropské společenství pro atomovou energii (Euroatom)

- **Hlavní cíl:** sdílet výsledky výzkumu a **zajistit vzájemnou kontrolu** členských států **při využívání atomové energie**
- Tato kontrola měla zajistit, že žádný ze zúčastněných států nezneužije atomovou energii pro zbrojní účely a **neohrozí bezpečnost ostatních členů**
- **Orgány Společenství stejné jako u EHS:** Komise, Shromáždění, Rada ministrů a soudní dvůr

1965 – Evropské společenství (ES)

- V roce 1965 podepsána **Slučovací smlouva** (přesně: **Smlouva o zřízení společné Rady a společné Komise Evropských společenství**)
- *(podepsána v Bruselu 8. dubna 1965, v platnosti od 1. července 1967)*
- **3 existující Společenství (ESUO, EHS, Euroatom) spojuje v 1 celek: Evropské společenství**
- Od této doby začaly používat **společný rozpočet**
- Představovalo 1. ze 3. pilířů EU

1986 – Jednotný evropský akt (JEA)

- JEA první významná **revize Římských smluv**
- V preambuli JEA se hovoří o přetvoření dosavadních vztahů mezi státy ES na novou úroveň (EU)
- **Cíl:** vytvořit do konce roku 1992 **jednotný vnitřní trh** (volný pohyb zboží, osob, služeb, kapitálu) mezi členskými státy
- JEA **zvýšil význam Evropského parlamentu**, *od pouhých konzultací k formě spolupráce* – Rada musela již jeho názor respektovat (přehlasování Parlamentu jen jednomyslně)

1986 – Jednotný evropský akt (JEA)

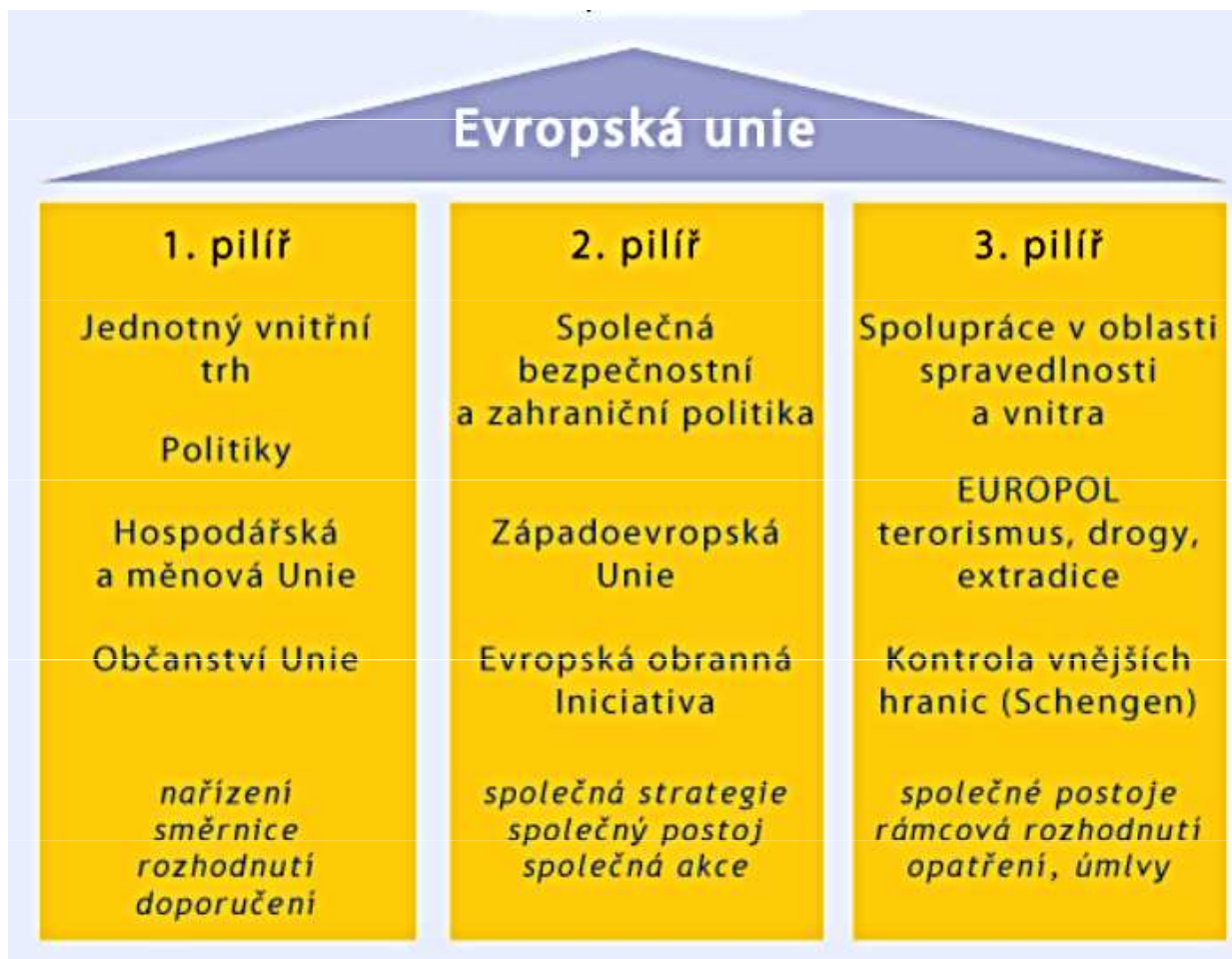
- Měl celkem **12 členů** – podpořil **používání hlasování kvalifikovanou většinou** (na úkor hlasování jednomyslného)
- **1973: První rozšíření:** Velká Británie, Irsko, Dánsko (9)
(vstupují do ES 1.1. 1973)
- **1981: Druhé rozšíření:** Řecko (10) *(vstupuje do ES 1.1. 1981)*
- **1986: Třetí rozšíření:** Portugalsko a Španělsko (12)
(vstupují do ES 1.1. 1986)
- **1988:** navázání diplomatických styků mezi ES a ČSSR

1992 – vznik EU

- 7. února **1992** podepsána *Smlouva o Evropské unii* neboli **Maastrichtská smlouva**
 - Zavádí pojem **Evropská unie**
 - Vytvořila strukturu „**Maastrichtského chrámu**“ – kdy nově podepsaná smlouva **zastřešuje všechna 3 doposud vzniklá společenství** + k nim **přidává spolupráci** v dalších oblastech (**SZBP** -společná zahraniční a bezpečnostní politika – 2. pilíř; **justice a vnitro** – 3. pilíř)
 - **Zakotvuje 4 svobody** – volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu

Maastrichtský chrám

1992 – vznik EU

- Byly zřízeny nové instituce:
 - **Účetní dvůr** – provádějící kontrolu účetnictví
 - **Výbor regionů** – poradní orgán tvořený zástupci regionálních a samosprávných celků
- **Zásada subsidiarity** – vymezuje podmínky, za kterých má činnost Unie v rámci jejich pravomocí přednost před činností členských států
- **Občanství Unie** – právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států (pracovat, žít)

1993 – kodaňská kritéria pro vstup nových zemí do EU

- 22.6. v Kodani (summit EU) Evropská rada definovala **skupinu 3 obecných kritérií**, která musí splnit každý stát usilující o vstup do EU:

1. Politická kritéria

- **Stabilita politického uspořádání** – právní systém a demokracie, ochrana menšin, dodržování lidských práv

2. Ekonomická kritéria

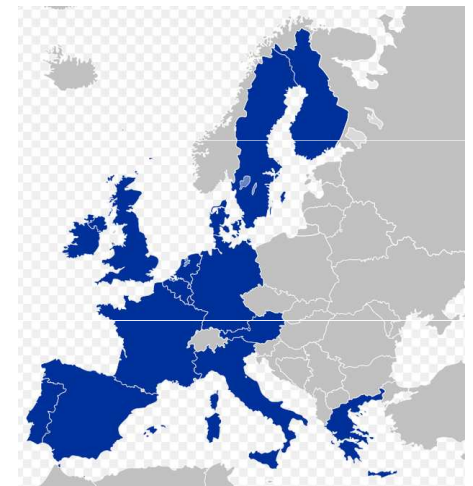
- **Fungující tržní ekonomika** – důležitá je konkurenceschopnost kandidátských ekonomik na trhu EU a celková stabilita jejich ekonomického sektoru

1993 – kodaňská kritéria pro vstup nových zemí do EU

3. Legislativní kritéria

- **Funkční právní systém** – předpokládá se plné přijetí *acquis* (práva), schopnost dostát závazkům plynoucím ze členství EU
- Je nutné **sladit legislativu kandidátských zemí se státy EU**

- **1995: Čtvrté rozšíření:** Finsko, Rakousko, Švédsko (15)
(vstupují do EU 1.1. 1995)

1997 - Amsterdamská smlouva

- *Podepsána 2. října 1997, v platnosti od 1. května 1999*
- **Nebyla ve věci přípravy institucí na rozšíření úspěšná** (Státy se pouze dohodly, že se dohodnou později)
- **Změnila a přečíslovala Smlouvu o Evropské unii** – např. v hlasování Radě EU upravila velikost kvót, počet poslanců Evropského parlamentu nepřesáhne 700
- **Přesunula vízové, azylové a přistěhovalecké politiky** a takřka celé Schengenské dohody **ze 3. pilíře do 1. pilíře** (důvodem byla snaha o urychlení spolupráce států v této oblasti)

1997 - Amsterdamská smlouva

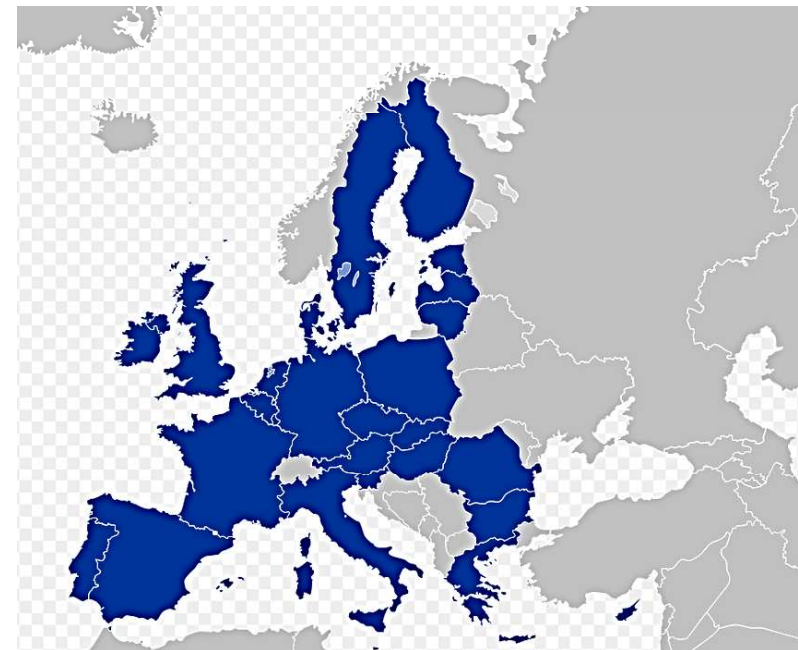
- Zavedla funkci **Vysokého představitele pro Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku (SZBP)**
- Zavedla **princip konstruktivní neúčasti** v otázkách SZBZ (nadále platí jednomyslnost, ale lze se zdržet hlasování)
- Přijat dokument **Agenda 2000** – cíl reformovat společnou zemědělskou politiku a regionální politiku a vytvořit nový rámec pro roky 2000-2006

2001 - Smlouva z Nice (Niceská smlouva)

- *Podepsána členskými státy EU 26. 2. 2001 , v platnosti od 1. 2. 2003*
- Měla především **institucionálně připravit EU na rozšíření 10-ti nových zemí** a zabezpečit její fungování do budoucna
- Pozměňuje Smlouvu o Evropské unii a Římské smlouvy
- **Změny v:**
 - **počtu komisařů** Evropské komise,
 - **poslanců** Evropského parlamentu,
 - **soudců** Soudního dvora, členů Účetního dvora...
 - **hlasování v Radě EU** – na kvalifikovanou většinu
 - vytvořen Evropský úřad pro soudní spolupráci - **Eurojust**

2004 – vstup ČR do EU

- **2004: Páté rozšíření o 10 zemí** : Česko, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko, Slovinsko (25)
(vstupují do EU 1.5. 2004)
- **2007: Šesté rozšíření**: Bulharsko, Rumunsko (27)
(vstupují do EU 1.1. 2007)

2007 – Lisabonská smlouva

- *Podepsána 13. prosince 2007 v Lisabonu, v platnosti od 1. prosince 2009 (v ČR ratifikována 3. listopadu 2009)*
- Cílem bylo **reformovat instituce EU a její fungování**
- **Hlavní změny:**
 - **Zmizí dosavadní 3 „maastrichtské pilíře“** na kterých EU doposud stála (ES, SZBP, bezpečnost a justice)
 - **EU se stává subjektem mezinárodního práva**
 - **EU získá plnou právní subjektivitu** – možnost uzavírat mezinárodní dohody se třetími státy
 - Komise se zmenší; Česko přijde o 2 poslance (24-2)

2007 – Lisabonská smlouva

- Nová funkce: **Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku** (VP pro SZBP)
 - Jednou z **nejsilnějších funkcí** ve struktuře EU
 - Je ekvivalentem funkce **ministra zahraničí nadnárodního států**
 - Jménem Unie vede **politický dialog se třetími stranami** (vyjadřuje postoj Unie)
- Nyní (Španěl): Josep Borrel (od 2019)

2007 – Lisabonská smlouva

- **Změny v Radě EU: systém dvojí většiny:**
 - **Většina** (pro přijetí rozhodnutí) musí představovat **nejméně 55 % členů** Rady
 - Většina musí být **tvořena nejméně 15-ti členskými státy**
 - Většina musí představovat **nejméně 65 % obyvatel Unie**
- Rozšiřují se oblasti, kde se hlasuje **kvalifikovanou většinou** namísto jednomyslnosti

MUNI
SPORT

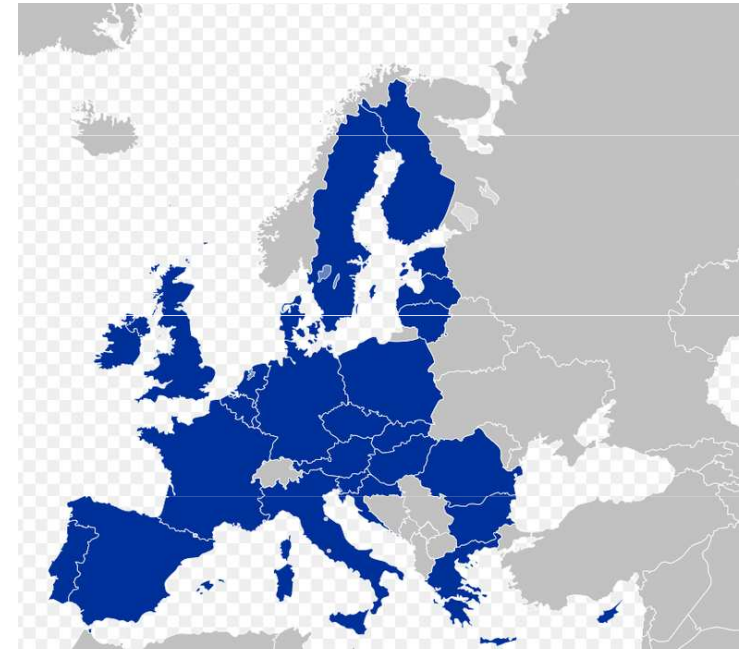
Kolik má EU nyní států?

Jaký stát přistoupil jako poslední?

Rozšiřování EU

- **2013: Sedmé rozšíření:** Chorvatsko (28)
- **2020: Brexit** – odchod Velké Británie (27)
(k 31.1. 2020)

- **Kandidátské země:**
 - **Turecko** – podání přihlášky 1987
 - **Severní Makedonie** - podání přihlášky 2004
 - **Černá Hora** - podání přihlášky 2008
 - **Srbsko** - podání přihlášky 2009
 - **Albánie** - podání přihlášky 2009
 - **Bosna a Hercegovina** - podání přihlášky 2016
 - **Ukrajina** - podání přihlášky 2022
 - **Gruzie** - podání přihlášky 2022
 - **Moldavsko** - podání přihlášky 2022

Státy EU - souhrn

1951	Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Německo, Nizozemsko
1973	Dánsko, Irsko, Spojené království (Spojené království opustilo EU v roce 2020)
1981	Řecko
1986	Španělsko a Portugalsko
1995	Finsko, Rakousko, Švédsko
2004	Česko, Estonsko, Kypr, Lotyšsko, Litva, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovinsko, Slovensko
2007	Bulharsko, Rumunsko
2013	Chorvatsko

MUNI SPORT

**Jaký je poslední podstatný milník v
činnosti EU?**

Z jakého roku?

NextGenerationEU - 2020

- **Plán na podporu oživení Evropy**
- Investice ve výši **750 mld. eur** (v cenách 2018)

1) Make It Green

- investice do technologií **šetrným k životnímu prostředí**,
- lepší **kvalita vody**, méně plastového odpadu,
- ve městech **více zeleně**,
- šetrnější postupy **v zemědělství** (zdravé potraviny)

2) Make It Digital

- připojit se v celé EU k superrychlému a širokopásmovému internetu (**5G síť**),
- **digitální identita** (eID) – přístup k veřejným službám online
- **umělá inteligence** pomůže v boji proti změně klimatu a zlepšit zdravotní péči, dopravu, vzdělávání

NextGenerationEU - 2020

3) Make It Healthy

- **spolupráce se všemi zeměmi EU** na ochranu před zdravotními hrozbami,
- investice do **výzkumu a inovací** (vývoj očkovacích látek),
- **modernizace zdravotní péče** (přístup k novým technologiím),
- odborná příprava evropských zdravotníků

4) Make It Strong

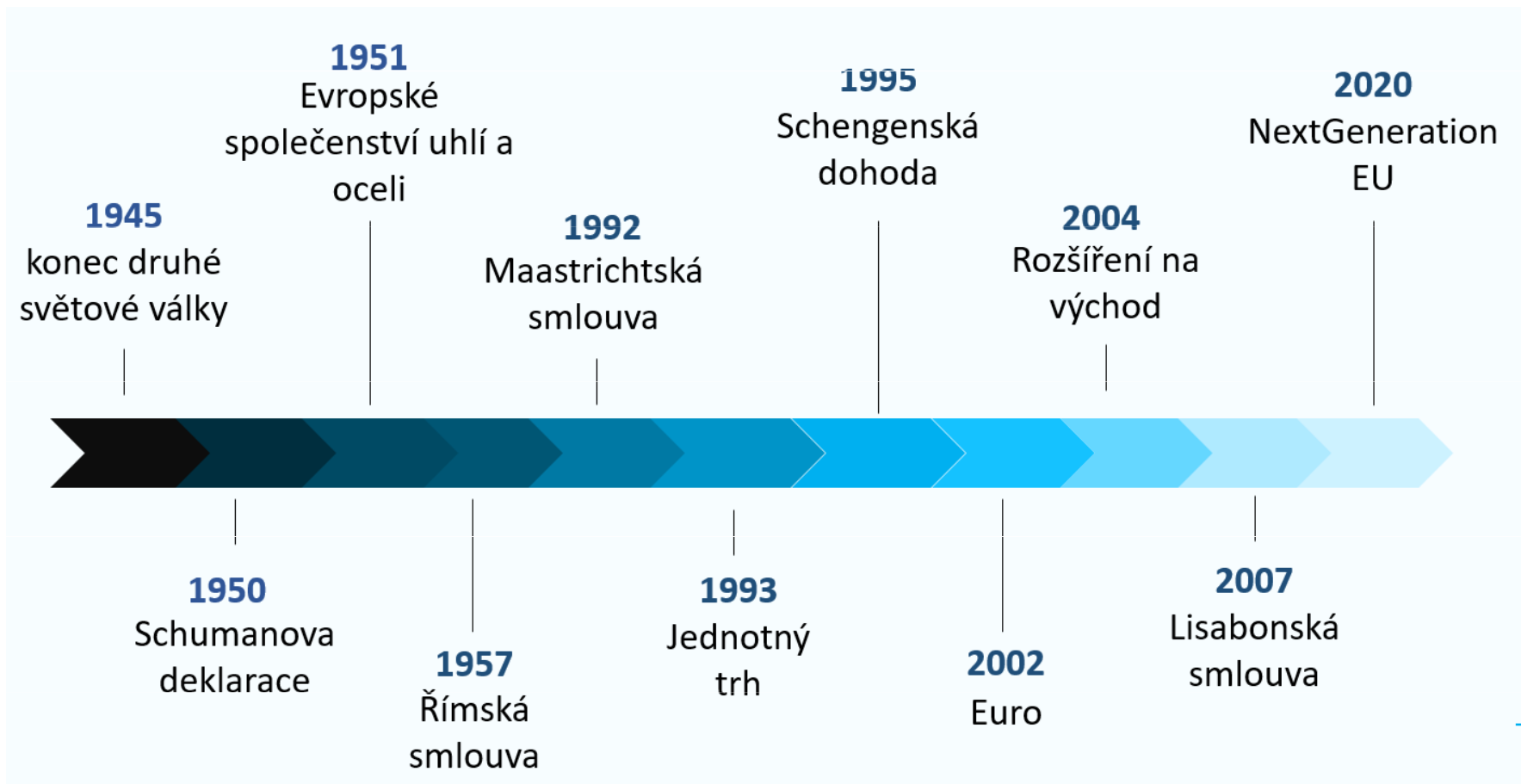
- **Motivace mladých lidí ke studiu vědy a techniky** – pracovní místa budoucnosti
- **Podpora dalšího vzdělávání** a učňovská příprava (Erasmus+)
- Granty a **půjčky mladým podnikatelům**

NextGenerationEU - 2020

5) Make It Equal

- Boj **proti rasismu** a xenofobii
- **Genderová rovnost** a silnější postavení žen
- Chránit práva **komunity LGBTQI**
- **Posilovat právní předpisy EU**, tak aby postihovaly všechny formy nenávistných projevů a trestným činům z nenávisti
- https://next-generation-eu.europa.eu/index_cs
- video 45 sec

Založení EU – časová osa

**MUNI
SPORT**

Otázky k diskusi

1) Jakou cestou se má Evropa ve vztahu k **USA** ubírat? Cestou partnerství či rivalry?

2) Jakou cestou se má Evropa ve vztahu k **Rusku** ubírat? Cestou partnerství či rivalry?

3) Je reálně možné **vytvořit v Evropě federaci cca 30-ti států s rozdílnou kulturou a jazykem?**

4) Může v Evropě vzniknout **jednotná identita (MY)?**

5) Existují hranice, kdy je rozšiřování členů EU ještě efektivní?

Tzn. povede k výnosům z rozsahu v nejrůznějších oblastech. A kdy ji rozšiřování ztěžuje spolupráci?

6) Je vhodné posunout geografické hranice do Asie?

Zdroje

- Lacina, L., Ostřížek, J. et al. (2012). *Učebnice evropské integrace*. Brno: Barister & Principal
- Fiala, P., Krutílek, O., & Pitrová, M. (2018). *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury
- <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/cs/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties>